

J. Pakuła, Tryby nadzwyczajne: uchylenie przez rektora decyzji komisji stypendialnej [w:] Pomoc materialna dla studentów - blog, wpis 15 grudnia 2024 r.

online: <http://pomocmaterialna.pl/blog/20241215>,

dostęp: 27 grudnia 2024 r.

Tryby nadzwyczajne: uchylenie przez rektora decyzji komisji stypendialnej

Decyzja podjęta przez rektora w trybie nadzoru wymaga zweryfikowania, czy rozstrzygnięcie komisji jest niezgodne z przepisami prawa. Nie chodzi tu o jakiegokolwiek błędy, ale te naruszenia, które mają wpływ na treść osnowy decyzji.

Jacek Pakuła 15 grudnia 2024

Ostatni z omawianych trybów nadzwyczajnych dotyczy uprawnienia rektora do uchylenia decyzji niezgodnej z przepisami prawa, wydanej przez komisję stypendialną albo odwoławczą komisję stypendialną. Punktem wyjścia jest tutaj przepis art. 163 Kpa, zgodnie z którym: organ administracji publicznej może uchylić lub zmienić decyzję, na mocy której strona nabyła prawo, także w innych przypadkach oraz na innych zasadach niż określone w niniejszym rozdziale, o ile przewidują to przepisy szczególne.

Przepisem szczególnym jest tutaj art. 86 ust. 4 PSWiN, którego treść warto przytoczyć: Rektor, w drodze decyzji administracyjnej, uchyla decyzję komisji stypendialnej lub odwoławczej komisji stypendialnej niezgodną z przepisami prawa.

Po pierwsze, mamy do czynienia z trybem nadzwyczajnym, innym niż wznowienie postępowania czy stwierdzenie nieważności. Co nie oznacza, że może to być tryb dowolny, pozbawiony gwarancji procesowych dla uczestników tego postępowania.

Po drugie, uprawnienie to przysługuje tylko rektorowi, albo upoważnionemu przez rektora pracownikowi, np. prorektorowi. Wymaga jednak odrębnego upoważnienia. Nie można wyprowadzić uprawnienia do zastosowania trybu art. 86 ust. 4 PSWiN przez np. prorektora tylko na podstawie upoważnienia obejmującego przyznanie świadczeń pomocy materialnej. Konieczne jest wyraźne wskazanie, że chodzi również o tryb art. 86 ust. 4 PSWiN.

Po trzecie, rektor może zastosować tryb art. 86 ust. 4 PSWiN tylko w stosunku do decyzji komisji stypendialnej lub odwoławczej komisji stypendialnej. Chodzi tu o organy kolegalne, składające się w większości ze studentów, która przynajmniej pomoc materialną w I oraz w II instancji. Nie ma więc znaczenia nazwa tych organów, np. uczelniana komisja stypendialna może być organem II instancji w stosunku do stypendiów rektora przyznawanych przez odwoławczą komisję stypendialną jako organ I instancji. Ustrój organów musi wynikać z regulaminu świadczeń dla studentów - nie może on naruszać postanowień ustawy, co nie oznacza, że nie można uszczegółwić ustawowych rozwiązań.

Po czwarte, rektor uchylając decyzję komisji stypendialnej ocenia, czy pierwotna decyzja narusza przepisy prawa. Skoro bowiem naruszenie dotyczy przepisów prawa to należy rozumieć to w taki sposób, że gdyby organ nie naruszył tych przepisów, to decyzja byłaby jednak inna. Inna, czyli albo student nie otrzymałby w ogóle świadczenia, o które wnioskował, albo otrzymałby świadczenie w niższej kwocie, albo na krótszy okres stypendialny. Niezgodność z przepisami prawa należy rozumieć jako uchybienie mające wpływ na wynik sprawy. Może więc to być błędna wykładania prawa materialnego, ale i naruszenie przepisów postępowania. Może chodzić o naruszenie wprost przepisu ustawy, ale i przepisów uczelnianych. Trzeba jednak pamiętać, że przepisy uczelniane nie mogą naruszać przepisów ustawy.

Po piąte, wszczęcie postępowania może nastąpić z urzędu, gdy organ sam wykrył niezgodność z prawem, jak i na wniosek studenta. Wszczęcie postępowania z urzędu oznacza obowiązek zawiadomienia studenta o tym wraz z pouczeniem, że może on zapoznać się z aktami, a także składać wyjaśnienia, wnioski dowodowe itd. Brak aktywności studenta, gdy został jednak zawiadomiony, nie hamuje toku postępowania z art. 86 ust. 4 PSWiN. Zawiadomienie o wszczęciu nie jest zaskarżalne.

Po szóste, przebieg postępowania musi prowadzić do ustalenia, czy pierwotna decyzja jest niezgodna z prawem. Czasami chodzi

o bezpośrednie działanie komisji, a czasami błąd leży po stronie prodziekana czy pracownika odpowiedzialnego np. za weryfikację średniej ocen, zaliczenia roku, obliczonego dochodu itd. Taka decyzja nadal jednak pozostaje decyzją niezgodną z przepisami prawa. Nie ma tu znaczenia, czy niezgodność wynika z błędnej wykładni, istotnych uchybień proceduralnych czy innych niedopatrzeń - musi jednak prowadzić do wniosku, że decyzja pierwotna jest niezgodna z przepisami prawa. Oznacza to, że rektor de facto prowadzi jeszcze raz postępowanie w przedmiocie przyznania pomocy materialnej i jeśli dojdzie do innych wniosków niż komisja wydając pierwotną decyzję, winien uchylić decyzję komisji. Niezgodność z przepisami prawa należy sprowadzać do odpowiedzi na pytanie, czy rozstrzygnięcie decyzji pierwotnej i ustalenia rektora są tożsame.

Po siódme, decyzja wydana w trybie art. 86 ust. 4 PSWiN podlega zaskarżeniu na zasadach ogólnych. Możliwe jest więc złożenie przez studenta wniosku o ponowne rozpatrzenie albo i w dalszej kolejności wniesienie skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego, jak również już po wydaniu pierwszej decyzji w trybie art. 86 ust. 4 PSWiN możliwe jest wniesienie skargi do WSA.

Po ósme, wydanie decyzji w trybie art. 86 ust. 4 PSWiN oznacza, że nie ma już decyzji komisji stypendialnej, ale wniosek studenta nadal wymaga rozpatrzenia. Komisja więc musi wydać nową decyzję, w miejsce tej pierwotnej, która została wyeliminowana z obrotu prawnego przez rektora. Trzeba jednak pamiętać, że najpierw decyzja rektora musi mieć walor ostateczności i prawomocności, by komisja mogła wydać swoje rozstrzygnięcie. Wprawdzie skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego nie wywołuje z urzędu zawieszenia postępowania, to jednak komisja stypendialna musi mieć na uwadze, że wyeliminowanie przez Sąd decyzji rektora będzie prowadzić do wyeliminowania nowej decyzji komisji, a także może rodzić, odpowiedzialność odszkodowawczą uczelni i w ogóle członków komisji.

Po dziewiąte, zostało to już wspomniane, ale warto jeszcze raz podkreślić - rektor może uchylić decyzję komisji będącej organem I instancji, jak i komisji będącej organem II instancji.

Po dziesiąte, wątpliwości budzi możliwość zastosowanie trybu art. 86 ust. 4 PSWiN w przypadku błędu uczelni, który legł u podstaw pozytywnej decyzji. Z jednej bowiem strony decyzja ostateczna korzysta z ochrony, jaką daje art. 16 Kpa. Łączy się to z zasadami zaufania, praworządności i pewności obrotu prawnego. Chodzi też o to, by nie przerzucać zbyt łatwo odpowiedzialności za błędy uczelni, czy jej pracowników na studenta. Z drugiej jednak strony należy mieć na uwadze, że pomoc materialna nie przysługuje studentom tylko dlatego, że posiadają taki status, ale jednak cel łączy się z uzyskaniem wyższego wykształcenia, ale też z określonymi warunkami. Student składając wniosek o pomoc składa również oświadczenie, że zna reguły. Co więcej, akt ślubowania opiera się na założeniu, że kandydat akceptuje prawo uczelniane i gotowy jest poddać się tym rozwiązaniom. Oczywiście, założenie to jest naruszone, gdy po pierwszym roku studiów uczelnia radykalnie zmienia przepisy uczelniane. Natomiast skoro warunki pomocy określa ustawa to trudno uznać, by regulamin mógł być w toku studiów zmieniony bez ingerencji ustawodawcy. Zmiana ustawy obliguje się władze uczelni do zmiany aktów prawa uczelnianego w sposób uzasadniony. Skoro więc student ma współdziałać z organem by świadczenie uzyskać, to należy przyjąć, że również gdy student uzyska pomoc, której nie powinien otrzymać, winien podjąć działania sygnalizujące organowi, że mogło dość do błędu. Trzeba bowiem pamiętać, że pomoc materialna finansowana jest z budżetu państwa, a odpowiedzialność za finanse publiczne wymaga nie tylko prawidłowego przyznawania świadczeń dla studentów, ale również reagowania, gdy na skutek błędu pomoc trafi do osoby nieuprawnionej.

Z przyjemnością informujemy, że w Toruniu w dniach 19-21 lutego 2025 r. odbędzie się Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Szkoleniowa pt. Wydawanie rozstrzygnięć w indywidualnych sprawach studentów. Szczegóły można znaleźć na [stronie Konferencji](#).

Blog pt. Pomoc materialna dla studentów jest częścią projektu Instytutu Prawa Szkolnictwa Wyższego i Nauki pt. Pomoc materialna dla studentów - kompetentnie i na czas! - II edycja, który decyzją Ministra Nauki został dofinansowany i jest zrealizowany w 2024 roku jako zadanie publiczne w ramach konkursu pn. „Organizowanie i animowanie działań na rzecz Środowiska akademickiego”.

Minister
Nauki

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego
